

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 14

София, 30 май 2001 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Христо Данов

Членове: Георги Марков

Димитър Гочев

Тодор Тодоров

Неделчо Беронов

Стефанка Стоянова

Маргарита Златарева

Васил Гоцев

Людмил Нейков

Румен Янков

Живан Белчев

Пенка Томчева

при участието на секретар-протоколита Енита Еникова разгледа в закрито заседание на 29 и 30 май 2001 г. конституционно дело № 7/2001 г., докладвано от съдията Живан Белчев.

Конституционният съд е сезиран с искане на 54 народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване изцяло на противоконституционността на Закона за изменение и допълнение на Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност /ЗИД ЗДБДС, обн. ДВ, бр.24 от 13.03.2001 г./

1. В съобразителната част на искането се поддържа становището, че след приемане на закона на първо четене, в комисията, практически е внесен нов законопроект, който принципно се различава от приетия на първо гласуване. Фактически, това е нов закон, внесен не от народни

представители или от Министерския съвет и същият е приет на едно /второ/ гласуване.

ЗИД ЗДБДС противоречи на разпоредбите на чл.4, ал.1, чл.87, ал.1 и чл.88, ал.1 от Конституцията.

2. Според молителите законът противоречи на Конституцията не само от гледна точка на законодателния процес, но и от съдържателната му част.

Те поддържат, че са нарушени принципите на правовата държава, разделението на властите, правото на защита на гражданите срещу посегателството върху тяхната чест, достойнство и добро име.

С определение от 29.03.2001 г., Конституционният съд е допуснал искането за разглеждане по същество и е конституирал като заинтересувани страни – Народното събрание, президента на Република България, Министерския съвет, министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната, Върховния касационен съд, главния прокурор, Националната разузнавателна служба, Националната служба за сигурност, Комитета по правата на човека, Съюза на репресираните в България след 9 септември 1944 г., Българския хелзинкски комитет, Българска медийна коалиция и Съюза на журналистите в България.

В изпълнение на предоставената им от Конституционния съд възможност, становища по искането са депозидали Министерския съвет, министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната, главния прокурор, Националната разузнавателна служба, Националната служба “Сигурност” - МВР, Комитета по правата на човека, Български хелзинкски комитет и Съюз на репресираните в България след 9 септември 1944 г.

В писмените становища на Министерския съвет, министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната, Директора на Национална служба “Сигурност” – МВР, Националната разузнавателна служба, Български хелзинкски комитет и Съюза на репресираните в България

след 9 септември 1944 г. се поддържа, че ЗИД ЗДБДС не противоречи на конкретни норми от Конституцията.

Главният прокурор изразява становище, че ЗИД ЗДБДС като цяло, както и атакуваните разпоредби поотделно не противоречат на Конституцията, с изключение на § 5, в частта му относно разпоредбата на чл.3, ал.2, б. “е” от закона.

Комитетът по правата на човека счита, че искането на групата народни представители е основателно.

Конституционният съд, след като обсъди изложените в искането доводи и писмени становища на заинтересованите страни при следното:

По искането за установяване противоконституционността на ЗИД ЗДБДС изцяло.

Твърдението на молителите, че ЗИД ЗДБДС е изцяло противоконституционен, тъй като по своята същност представлява нов закон, а не Закон за изменение и допълнение и че той е приет само на едно/второ/ гласуване е неоснователно.

1. Законопроектът за изменение и допълнение на ЗДБДС е внесен в Народното събрание под № -054-01-122 от народния представител Методи Борисов Андреев и група народни представители на 30.11.2000 г. и Председателят на Народното събрание с разпореждане го е разпределил на двете постоянни комисии: Комисия по национална сигурност и Комисия по правни въпроси и законодателство срещу корупция, първата от които е водеща.

Очевидно, необосновано е твърдението на молителите, че в Народното събрание е внесен “тайнствен”, “апокрифен законопроект”, изработен и внесен незнаяно от кого, ерго в противоречие на чл.87, ал.1 от Конституцията.

2. Законът за изменение и допълнение на ЗДБДС не противоречи на чл.4, ал.1 от Конституцията.

Становището на молителите, че ЗИД ЗДБДС противоречи на чл.4, ал.1 от Конституцията, се основава на твърдението, че законът е приет в нарушение на чл.11, ал.1 от Закона за нормативните актове /ЗНА/ и чл.68 и чл.69 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание /ПОДНС/.

Същото е несъстоятелно.

Ноторно е, че целта на ЗНА е създаването на правила за съставянето на нормативните актове, които са от значение за прилагането и тълкуването на актовете.

Разпоредбата на чл.11, ал.1 ЗНА е законова, а не конституционна норма и неспазването ѝ при приемането на закон, не може да бъде основание за установяване на противоконституционността на закона.

Да се приеме противното, означава, че всеки специален закон би бил противоконституционен като приет в противоречие с конституционния принцип за правовата държава.

Извод в този смисъл следва и от Решение № 5 от 12.03.1998 г. по к.д. № 2/98 г. /обн. ДВ, бр.30/98 г./, с което Конституционният съд е приел, че “Преценката за конституционносъобразност....., съгласно чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията може да бъде дадена единствено с оглед на това, дали са нарушени конституционни разпоредби, а не други нормативни актове”.

Идентично е положението и с разпоредбите в ПОДНС. Те също не са с ранг на конституционна норма и нарушаването им не може да обоснове противоконституционност на закона. В този смисъл е Решение № 3 от 3.04.1992 г. на Конституционния съд по к.д. № 30/91 г. /обн. ДВ, бр.30/92 г./.

Обстоятелството, че ПОДНС също подлежи на контрол за конституционносъобразност показва, че неспазването му не може да бъде приравнено с нарушаване на Конституцията.

Независимо от това, твърденията на молителите за допуснати нарушения на ЗНА и ПОДНС са неоснователни.

Разпоредбата на чл.11, ал.1 ЗНА предвижда, че отмяна на закон и замяната му с нов се допуска само когато измененията са многобройни и съществени. Законодателят е предвидил две кумулативни изисквания, които ограничават случаите на отмяна на действащ закон и замяната му с нов.

В конкретния случай, молителите основават своите твърдения само на количественото изискване, а именно, че основният закон – ЗДДБДС, който се изменя и допълва има само 14 члена, разположени на 3 страници, докато първоначално внесеният в Народното събрание проект на ЗИД ЗДДБДС имал 22 параграфа, разположени на 7 страници, а приетият бил три пъти по-голям по обем от първоначално внесения и бил разположен на 17 страници.

Действително, законът, с който е изменен и допълнен основния закон е значително по-голям по обем, тъй като съдържа многобройни изменения, но той не преурежда по нов, същностно различен начин материята. Той разширява обхвата на действащия досега закон, но по същество регламентира същите обществени отношения. Не са променени принципите, философията и духа на основният закон – ЗДДБДС / обн. ДВ, бр.63 от 1997 г./.

Законът за изменение и допълнение на ЗДДБДС създава по-подробна уредба, съобразена с мотивите на решение № 10 от 22.09.1997 г. на Конституционния съд по к.д. № 14 /1997 г. /обн. ДВ, бр.89/97 г./, относно органите, които извършват проверката по закона, мястото на президента и Конституционния съд в системата от държавни органи.

С него е осигурено в пълна степен правото на информация на обществото, като заедно с това е прогласено задължението на държавата да гарантира достойнството и правата на личността.

Конституцията не ограничава възможностите на законодателя да допълва или изменя проектите за закони между двете гласувания.

В този смисъл разпоредбата на чл.68, ал.1 ПОДНС изрично допуска не само изменения, но и допълнения в приетия на първо гласуване законопроект, а разпоредбата на чл.69, ал.3 ПОДНС поставя ограничения единствено за обсъждане и гласуване на предложения, които противоречат на принципите на приетия на първо гласуване законопроект.

Молителите не сочат на кой от принципите в приетия на първо гласуване законопроект противоречат текстовете, допълнени и изменени при второто гласуване.

Проектът на ЗИД ЗДДБДС е внесен от народни представители в съответствие с чл.87, ал.1 от Конституцията и същия е приет на две гласувания както изисква разпоредбата на чл.88, ал.1 от Конституцията.

Между първото и второто четене са постъпили писмени предложения от 9 народни представители за изменение и допълнение на закона. В заседанието на Комисията по национална сигурност са направени и други предложения. След проведените разисквания на комисията в пленарната зала на Народното събрание, при второто четене на закона са поставени на гласуване всички предложения.

Съвсем естествено и конституционносъобразно е внесените законопроекти да бъдат изменявани и допълвани в процеса на тяхното обсъждане.

В конкретния случай, след като народните представители са изпълнили своето конституционно правомощие, в хода на законодателния процес между двете гласувания да внесат промени в законопроекта на ЗИД ЗДДБДС без да променят принципите и целите на закона, очевидно е, че не е нарушено конституционното изискване на чл.88, ал.1 и законът е обсъден и приет на две гласувания, извършени в две отделни заседания.

При изложените съображения Конституционният съд счита, че при приемането на ЗИД ЗДДБДС не е нарушена разпоредбата на чл.11, ал.1 ЗНА и разпоредбите на чл.68 и чл.69 ПОДНС и които да правят основателно искането на молителите за обявяване противоконституционността на целия закон, поради нарушаване принципа за правовата държава визиран в чл.4, ал.1 от Конституцията.

По искането за обявяване противоконституционността на § 6 ЗИД ЗДДБДС, в частта му, с която е изменен чл.4 от закона и на § 7 ЗИД ЗДДБДС, в частта му, с която е създаден нов чл.4г от закона.

Съгласно чл.4, ал.1 “Дейността по чл.3, ал.1, т.т. 1, 3 и 4 се извършва от постоянно действаща Комисия за разкриване на документите и установяване на принадлежност към бившата Държавна сигурност или бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб, наричана по-нататък “комисията по чл.4, ал.1”.

Комисията по чл.4, ал.1 се състои от 7 членове, определени за срок от пет години, както следва: петима – избрани от Народното събрание по предложение на различни парламентарни групи и двама – определени от Министерския съвет.

Съгласно новата разпоредба на чл.4г, ал.1 от Закона за достъп до документите на бившата Държавна сигурност и бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб /ЗДДБДСБРУГЩ/, “Дейността по чл.3, ал.1, т.2 се извършва от Комисия за разкриване на принадлежност към бившата Държавна сигурност и бившето разузнавателно управление на Генералния щаб, наричана по-нататък “комисията по чл.4г, ал.1”.

Тази комисия се състои от 5 членове, включително и председател, за срок от 5 години, както следва: председателя, определен от президента на Република България, двама членове – съдии от Върховния касационен съд, определени от председателя на Върховния

касационен съд и двама членове – прокурори от Върховната касационна прокуратура, определени от главния прокурор на Република България.

Възведените в молбата твърдения за нарушение на чл.8, чл.117 и сл. и чл.153 от Конституцията са неоснователни.

Процесните комисии, като държавни комисии от гледна точка на принципите на правовата държава са независими.

Гаранции за това са: 1.начинът, по който се формират тези комисии; Представителите в тези комисии се назначават от висшите държавни органи, а именно: Президент, Народно събрание, Министерски съвет, както и от председателя на Върховния касационен съд и главния прокурор; 2. Съставът на тези комисии; Същият включва лица с висока квалификация и професионална етика и 3. Процедурни гаранции срещу външно вмешателство, които включват, както начинът по който всяка от комисииите процедира, а така също и материалите, въз основа на които се извършва проверката.

По отношение на § 6 ЗИД ЗДДБДС, с който е създадена комисия по чл.4, ал.1, молителите не сочат на кой конституционен текст или принцип противоречи оспорения текст.

Разпоредбата на чл.4 в редакцията ѝ след изменението с § 6 ЗИД ЗДДБДС, досежно създадената постоянно действаща комисия е съобразена с интересите на всички политически сили, представени в парламента. Петима членове от тази комисия са избрани от Народното събрание по предложение на различни парламентарни групи. При това положение, представителите на парламентарната опозиция ще имат същите права и достъп до информация, както и представителите на парламентарното мнозинство.

Освен това, процесната комисия е самостоятелно действащ орган. Тя не е подвластна на Народното събрание или Министерския съвет, което изключва всякакво вмешателство при вземането на решения.

Начинът на съставяне на комисията, както и цялостната уредба в закона, досежно нейната дейност, създават достатъчно гаранции за осъществяване целите на закона при условия на равнопоставеност и обективност.

Що се касае до комисията по чл.4г, ал.1 от закона, следва да се отбележи, че в тази част, разпоредбата на закона не противоречи на чл.8, чл.117 и сл. и чл.153 от Конституцията.

Твърдението на молителите, че тази “надзорна” комисия ще бъде “прикрит” политически орган, изпълняващ политически поръчки е несъстоятелно.

Съгласно чл.92, ал.1 и чл.93, ал.1 от Конституцията, президентът олицетворява единството на нацията и се избира пряко от народа. Председателят на Върховния касационен съд и главния прокурор се назначават от президента по предложение на Висшия съдебен съвет при условията на чл.129 от Конституцията.

Очевидно е, че условията за избирането и освобождаването на тези органи осигуряват тяхната независимост и изключват възможността върху тях да бъде упражняван политически натиск.

Впрочем, начинът на създаване на тази комисия, която ще взема крайното решение за оповестяване на информацията, създава гаранции за нейната обективност и безпристрастност.

Обстоятелството, че двама от членовете на тази комисия се определят от председателя на Върховния касационен съд и двама от главния прокурор, в никакъв случай не означава, че разпоредбата на чл.4г, ал.1 от закона противоречи на принципа за разделение на властите, визиран в чл.8 от Конституцията. Тя не противоречи и на нормата на чл.153 от Конституцията. Нито на председателя на Върховния касационен съд, нито на главния прокурор се възлагат правомощия, което да означава дописване на Конституцията.

Нарушаване принципа на разделението на властите означава на практика изземване, или разместване на конституционни функции между отделните власти.

Конституционният съд е имал поводи да се произнася във връзка с разделението на властите и взаимодействието между тях. В тази насока е Решение № 6 от 22.04.1993 г. по к.д. № 4/93 г./ обн. ДВ, бр.36/93 г./. В него се казва: "Правното и политическо съдържание на термина "разделение на властите" се състои в това, че държавната власт има три основни сфери на проявление, възложени на три основни системи от органи, които са относително независими един от друг и функционират в определена взаимна връзка. Става дума за трите основни функции на държавната власт, т.е. разграничаване компетентността между трите групи органи, а не някакво тривластие, изключено в управлението на съвременната държава... Научното обяснение изисква да се държи сметка и за това, че няма "китайска стена" между различните власти, че те взаимодействуват помежду си и че в последна сметка са прояви на единната държавна власт и суверенитет. Тази е идеята, вложена в чл.8 от Конституцията....".

Процесната комисия, независимо, че в нея са назначени магистрати, няма правомощия на съдебен орган. Тя не е орган и на изпълнителната власт. Правомощията ѝ са контролни.

Председателят на Върховният касационен съд и главният прокурор не назначават от своята система други органи на изпълнителната власт, т.е. не назначават комисията като колегиален орган на изпълнителната власт, а посочват в нея отделни свои представители. В конкретния случай се касае за взаимодействие между властите, което според практиката на Конституционния съд е проява на единната държавна власт и суверенитет.

Идентично е положението с установената практика във връзка с назначаването на магистрати в централните изборителни комисии за

произвеждане на парламентарни и президентски избори. Нещо повече, назначаването в тези случаи се извършва от органи извън съдебната власт, каквито са президента и Народното събрание. Да се приеме обратното, а именно, че участието на магистрати в органи извън съдебната система противоречи на Конституцията, означава, че изборите, при които са участвували магистрати са проведени в нарушение на Конституцията.

Конституцията не съдържа разпоредби, с които забранява участието на магистрати в структурите извън съдебната власт. В конкретния случай те не извършват правораздавателна дейност.

Участието на магистрати в комисията по чл.4г, ал.1 от закона, т.е. участието на членове от независимата съдебна власт в тази комисия заедно с представителя на президента създават гаранции за нейната безпристрастност, обективност и независимост.

Няма пречка, на председателя на Върховния касационен съд и на главния прокурор да се възлагат отделни правомощия със специални закони, още повече, че Конституцията не урежда изчерпателно техните правомощия.

По искането за установяване противоконституционността на § 7 ЗИД ЗДДБДС в частта му, с която е създадена разпоредбата на чл.4д от закона.

С § 7 ЗИД ЗДДБДС е създаден нов чл.4д, според ал.1 на който “министърът на вътрешните работи, министърът на външните работи, директорът на Националната разузнавателна служба и директорът на Националната служба за охрана създават работни групи в ръководените от тях административни звена и служби, в които има документи на бившата Държавна сигурност и на бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб със задача оценка на документите, които се съхраняват в съответната служба, или които са им предадени от физически и юридически лица в съответствие с чл.2”.

Твърдението на молителите, че работните групи по чл.4д, ал.1, предвид на това, че се създават от министри и ръководители на други ведомства, представители на управляващата политическа формация ще изпълняват партийни поръчения е неоснователно.

Логично и правно обосновано е процесните работни групи да се създават в съответните ведомства, където се съхраняват съответните информационни фондове. От една страна, лицата включени в тези комисии са професионалисти в своята област, а от друга, те са държавни служители, които съгласно разпоредбата на чл.4 от Закона за държавния служител са политически неутрални и при изпълнение на своите служебни задължения се ръководят единствено и само от закона.

Освен това, следва да се отбележи, че членовете на тези работни групи следва да дават определена оценка на конкретни официални документи, по отношение на обстоятелствата, за които се отнасят, изрично посочени в закона, а не до свободно интерпретиране на тези обстоятелства. При това, работните групи извършват само подготвителна работа, като решенията се взимат от комисията по чл.4г, ал.1.

Законът за изменение и допълнение на ЗДДБДС съдържа достатъчно гаранции за обективността и безпристрастността на органите, които ще прилагат закона, включително и на процесните работни групи. В тази насока е разпоредбата на чл.6г, създадена с § 11 ЗИД ЗДДБДС.

Относно твърденията, че ЗИД ЗДДБДС противоречи на чл.4, ал.2, чл.32, ал.2, чл.38 и чл.56 от Конституцията, както и на принципите, посочени в преамбюла, че основният закон брани гражданите от злоупоставяне, от накърняване на тяхното име, чест и достойнство.

Законът за изменение и допълнение на ЗДДБДС е съобразен с мотивите на Решение № 10 от 22.09.1997 г. на Конституционния съд по

к.д. № 14/97 г., относно съответствието на този закон с конституционно гарантираното право на гражданите да получават информация и конституционно установеното задължение на държавата да брани гражданите от посегателство върху тяхната чест, достойнство и добро име.

Правото на гражданите да получават информация е основно конституционно право, закрепено в чл.41, ал.1, изр. 1 от Конституцията.

Редица международни актове, по които Република България е страна, създават задължения за защита правото на достъп до информация. Основополагащи международно-правни документи в това отношение са: Всеобщата декларация за правата на човека, Международния пакт за граждански и политически права, Конвенцията за правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и Препоръките на Резолюция № 1096 г. на Съвета на Европа.

На своята първа сесия през 1946 г., Общото събрание на ООН приема единодушно Резолюция за свободата на информацията, която гласи: “Правото на информация е основно човешко право и е условие за всички свободи, към които обединените нации се стремят”.

Публичното огласяване на лица, които са работили в специалните органи за сигурност /ДС, РУ на ГЩ/ на тоталитарната държава, е израз на правото на гражданите и обществото да получат информация.

Това право на гражданите да получат информация, закрепено в чл.41, ал.1 от Конституцията не може да влиза в конфликт с конституционните ограничения на това право, изрично записани в изр. 2 на чл.41, ал.1 от Конституцията.

В конкретния случай ЗИД ЗДДБДС, който е съобразен с горепосоченото решение на Конституционния съд по к.д. № 14/97 г. урежда както условията и реда за разкриване на информацията и освен това създава гаранции за защита на правата, предвидени в чл.41, ал.1 от

Конституцията, което на практика осъществява идеята за баланс на интереси.

В ЗИД ЗДБДС са създадени строго регламентирани правила, които гарантират независимостта на органите за извършване на съответната проверка /комисиите не са в структурите нито на законодателната, нито на изпълнителната, нито на съдебната власт/, което е условие за безпристрастност и обективност на информацията. Гарантирано е конституционното право на проверяваните лица да се защитят срещу неправилните решения на органите по проверката.

По този начин се изключва опасността от политическо и обществено дискредитиране, както и опитите за манипулиране и изнудване на отделни граждани чрез извращаване на фактите.

Както е отразено и в цитираното по-горе решение на Конституционния съд, по принцип, принадлежността към бившата Държавна сигурност не засяга доброто име на проверяваните лица. Това е така, защото голяма част от сътрудниците на бившата Държавна сигурност са осъществявали дейност за защита на интересите на държавата. Много от тях продължават да сътрудничат на настоящите служби за сигурност и законът ги закриля – чл.3, ал.2 ЗДБДСБРУГЩ.

Независимо от това, в обществото е създадено мнение за укоримост на такова сътрудничество. В закона, обаче, не се създава колективна презумпция за укоримост на определени категории дейности, а са създадени условия за установяване на конкретната дейност на определено лице, а именно, дали то е сътрудничило на репресивните органи, като е предавало сведения за инакомислещи, за невинни хора, допринасяйки по този начин за политическото им преследване от репресивните органи и в крайна сметка дали това лице се е облагодетелствало от тази своя дейност.

Конституционният съд счита, че разкриване имената на българските граждани, които са сътрудничали на бившата Държавна

сигурност, или на бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб не накърнява тяхното добро име, чест и достойнство, защото с дейността, която те са осъществявали като сътрудници са предрешавали съдбата на хиляди невинни хора.

Справедливостта, като друг основен принцип в правото, налага обществото да знае кои са обслужвали репресивните органи, кои са съучастниците в преследването и репресиите върху хиляди невинни хора.

Независимо от това, както се посочи и по-горе в ЗИД ЗДДБДС са създадени строго регламентирани правила, които гарантират безпристрастност и обективност на изнесената информация.

Тъй като ЗИД ЗДДБДС е организационен закон, законодателят е свободен да разкрива информация, отнасяща се до т.н. “тайни служби”.

Предвид на това обаче, че разкриването на такъв вид информация ще засегне определен кръг от лица и ще наруши тяхни конституционни права, в задължение на законодателя е да гарантира в най-голяма степен истинността и обективността на разкриваната информация.

Гаранции в тази насока са, както процедурата по установяването на релевантните за случая факти, а така също и обезпечаване правото на защита.

Установяването на принадлежност към бившата Държавна сигурност, или към бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб става по безспорен начин, предвиден в чл.5 в редакцията на § 8 ЗИД ЗДДБДС .

Съгласно чл.5а в редакцията на § 9 ЗИД ЗДДБДС “не се счита за установена по безспорен начин принадлежността към бившата Държавна сигурност или към бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб на лица, чиито имена и псевдоними са включени в справочната картотека или в регистрационния дневник на съответната служба, но за които липсват документи по чл.5, ал.2 и 3”.

Голословно е твърдението на молителите, че ЗИД ЗДДБДС създава условия за преследване на гражданите, поради техните убеждения в противоречие с чл.38 от Конституцията.

Едно от достойнствата на закона е, че той не налага по законодателен ред определен морален извод, а има за цел да огласи достатъчно данни, за да може всеки гражданин да прецени от гледна точка на своя морал и възгледи, във всеки отделен случай дали извършената дейност е била достойна за уважение, или е била укорима.

При изложените съображения, Конституционният съд счита, че ЗИД ЗДДБДС не накърнява честта, достойнството и доброто име на гражданите, поради което не противоречи на чл.4, ал.2 и чл.38 от Конституцията и на принципите, посочени в преамбюла на Конституцията. В тази част искането е неоснователно и следва да се остави без уважение.

Що се касае до твърдението на молителите за противоречието на закона с разпоредбата на чл.32, ал.2 от Конституцията, същото е несъстоятелно.

Законът за изменение и допълнение на ЗДДБДС не предвижда следене, фотографиране, филмиране, записване на лицата, чиито имена ще се разкриват при условията и реда, предвидени в него, поради което твърдението на молителите за противоречие на закона с чл.32, ал.2 от Конституцията е неотнормено към спора.

Неоснователно е искането на молителите за установяване противоречието на закона с разпоредбата на чл.56 от Конституцията, тъй като лицата, чиито имена са включени в доклада по чл.3, ал.1, т.3 разполагат с предвидената в самия закон защита.

Тя се изразява в няколко направления:

1.Както се посочи и по-горе, установяването на принадлежност към бившата Държавна сигурност или към бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб става по безспорен начин.

В никакъв случай не се счита за установена по безспорен начин принадлежността на лицата към специалните служби само въз основа на данните в справочната картотека, или в регистрационния дневник на съответната служба.

2. Правото на защита се осъществява и с участието на проверяваното лице в работата на комисията по чл.4, ал.1, като по този начин то може да осуети изнасянето на информацията още преди тя да бъде включена в доклада на комисията.

Съгласно чл.5, ал.3, т.6 в редакцията на § 8 ЗИД ЗДДБДС е предвидено в определена хипотеза, когато липсват достатъчно доказателства, лицето да може да бъде поканено от комисията по чл.4, ал.1 да се запознае с документите и данните и да даде собственоръчно написано обяснение.

3. Форма на защита представлява и задължението на постоянно действащата комисия да представя доклад в Народното събрание за извършената от нея дейност, съгласно чл.4, ал.4 от закона. По този начин се осъществява парламентарен контрол върху дейността на тази комисия.

4. Проверяваното лице може да се защити и срещу самото огласяване на неверни данни.

Според разпоредбата на чл.6г в редакцията на § 11 от закона “лицата, чиито имена са включени в доклада по чл.3, ал.1, т.3 в противоречие с този закон, могат да предявят срещу комисията по чл.4, ал.1, иск за обезщетение по реда на Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани”, което е в съответствие с изискването на чл.7 от Конституцията.

Твърдението на молителите, че понятието “облагодетелствани лица”, използвано в § 7, § 8, § 21 и др. от ЗИД ЗДДБДС било толкова “разтегливо”, че давало възможност за

субективна преценка, което би zlepоставило лицата, предмет на тази преценка е неоснователно.

В разпоредбата на чл.5, ал.2, т.3 в редакцията ѝ на § 8 ЗИД ЗДДБДС са изброени документите, които следва да се имат предвид при установяване качеството на “облагодетелствано лице” по смисъла на този закон.

При това, тези лица, както и всички останали, както се посочи по-горе, разполагат със съдебна защита по чл.6г в редакцията на § 11 ЗИД ЗДДБДС.

Тази разпоредба не противоречи на чл.4, ал.2 и чл.38 от Конституцията.

Не може да се приеме за основателно твърдението на молителите, че с § 3, с който е изменен чл.2, § 5, с който е изменен чл.3, ал.1, т.1 и § 8, с който е изменен чл.5, ал.2, т.1, т.2, т.3 ЗИД ЗДДБДС се дават произволни тълкувания на писмените доказателства и по този начин лице, което фигурира в някакви документи може да бъде zlepоставено независимо от това, че няма доказателства за сътрудничество.

Законът за изменение и допълнение на ЗДДБДС изчерпателно, подробно изброява документите, въз основа на които следва да се приеме за установено, дали лицето е било щатен сътрудник, нещатен сътрудник или облагодетелствано лице и тези документи напълно съответствуват на определенията дадени в § 1 от допълнителните разпоредби на закона, в редакцията на § 21 ЗИД ЗДДБДС.

Законодателят дори е създал изрична защита на лицата по отношение на които липсват достатъчно данни за установяване на тяхната принадлежност към бившата Държавна сигурност или към бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб. Тази материя е уредена в новосъздадената разпоредба на чл.5а в редакцията на § 9 от закона.

Относно твърденията за противоречие на § 23 от допълнителните разпоредби на ЗИД ЗДДБДС с чл. 6 от Конституцията.

Съгласно разпоредбата на чл.6, ал.1 от Конституцията “Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права”. Алинея 2 на същия член гласи, че “всички хора са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние”.

От изложените съображения на молителите не става ясно на кое от изброените в текста на чл.6 конституционни основания противоречи разпоредбата на § 23 ЗИД ЗДДБДС.

С разпоредбите на § 23 от допълнителните разпоредби на ЗИД ЗДДБДС е създаден § 2а, който урежда двете хипотези: на “публична длъжност” – ал.1, т.1 и на “публична дейност” – ал.1, т.2.

С алинея втора на § 2а законодателят е приел, “че извършването на дейност като щатен или нещатен сътрудник на действаща българска служба за разузнаване или сигурност е несъвместимо със заемането на публична длъжност по смисъла на ал.1, т.1”.

Ако се приеме, че твърденията на молителите са насочени за установяване противоконституционността на § 2а, ал.2 от допълнителните разпоредби на закона, Конституционният съд счита, че същите са неоснователни.

1. Законодателят има предвид несъвместимостта на заеманата от лицата публична длъжност по ал.1 на § 2а и извършването на дейност като щатен или нещатен сътрудник на действаща българска служба за разузнаване или сигурност, така че не може да се твърди, че лицата по ал.1 на § 2а, заемащи “публична длъжност” са ограничени в избора си

да извършат дейност като щатен или нещатен сътрудник в съответните служби за сигурност.

И това е така, защото всеки заемащ съответната “публична длъжност” сам трябва да прецени дали да продължи да изпълнява тази длъжност, или да се откаже от нея и да се включи в органите по сигурност.

Това в никакъв случай не ограничава правата по чл.6 от Конституцията на лицата, заемащи “публична длъжност” в държавата, защото това не е единственият случай на уредена по законодателен ред несъвместимост на дейности. В този смисъл са разпоредбите на чл.132 от Закона за съдебната власт, чл.7 от Закона за държавния служител и чл.41 от Закона за местното самоуправление.

Да се приеме противното, следва, че и тези текстове от трите закона са противоконституционни.

Очевидно, в случая се касае и за законодателна целесъобразност.

2. Аргументът, че разпоредбата на § 2а, ал.2, създадена с § 23 ЗИД ЗДБДС не противоречи на чл. 6 от Конституцията може да се търси в самата несъвместимост между дейността, която лицата като публични личности при хипотезата на § 2, ал.1, т.1 от закона осъществяват и дейността, която те биха могли да извършват като сътрудници на специалните служби за сигурност.

Житейски и правно необосновано е личностите, които изпълняват публичните длъжности визирани в § 2а, ал.1, т.1 да извършват дейности като сътрудници на специалните служби за сигурност, още повече, че във всички случаи работата в тези служби е строго поверителна.

При зависимостта, която при всички случаи възниква с оглед естеството на работа в специалните служби за сигурност, публичните личности едва ли биха могли да изпълняват своите конституционни и законови задължения за публичните длъжности, които заемат.

Относно твърденията за противоречие на § 5, с които е изменен чл.3, в частта му на ал.1, т.2 ЗИД ЗДДБДС с преамбюла, чл.1 и чл.9 от Конституцията.

Съгласно абзац 4 от преамбюла на Конституцията, Конституционният законодател е приел като неотменим дълг да се пази националното и държавно единство на България.

Разпоредбата на чл.9 от Конституцията въздига в дълг на въоръжените сили да гарантират суверенитета, сигурността и независимостта на страната и защитават нейната териториална цялост.

Твърденията на молителите, че разкриване имената на българските граждани, които са били щатни или нещатни сътрудници на бившата Държавна сигурност, или на бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб или облагодетелствани лица от бившата Държавна сигурност, или от бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб, по смисъла на чл.3, ал.1, т.2 ЗИД ЗДДБДС пряко засяга националната сигурност на държавата и по този начин противоречи на преамбюла и чл.9 от Конституцията е неоснователно.

1. Законът за изменение и допълнение на ЗДДБДС не отрича приемствеността в специализираните служби.

2. Законът създава достатъчно гаранции за опазване националната сигурност. В тази насока са разпоредбите на чл.3, ал.2, т.1 и т.2 и ал. 4 от закона в редакцията след изменението им с § 5 ЗИД ЗДДБДС, както и разпоредбите на чл.4д, ал.3, т.1 и ал.4 и чл.4ж след създаването им с § 7 ЗИД ЗДДБДС.

Съгласно цитираните по-горе разпоредби не се разкриват имената на лица, които са били щатни или нещатни сътрудници на бившата Държавна сигурност, или на бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб, но които и сега изпълняват съответни дейности в разузнаването и контраразузнаването на държавата.

3. Доводът на молителите, че разкриването на “досиетата” ще злепостави много български и чужди граждани, бивши сътрудници на нашите разузнавателни и контраразузнавателни служби и това ще доведе до завеждане на много дела срещу Република България в Европейския съд за правата на човека в Страсбург е несъстоятелен, тъй като от страна на молителите няма искане по чл.149, ал.1, т.4 от Конституцията, а именно, че ЗИД ЗДДБДС не съответствува на общопризнати норми на международното право и на международните договори, по които Република България е страна.

Що се касае до конкретно възведеното твърдение, че § 5, с който е изменен чл.3, в частта на ал.1, т.2 от закона противоречи на чл.1 от Конституцията, същото е несъстоятелно.

Посочената разпоредба няма за предмет конституционната форма на управление на нашата държава, както и основните начала върху които е изградена държавна власт, поради което твърдението на молителите за противоречието ѝ с чл.1 от Конституцията е неотносимо към спора.

Относно твърдението на молителите за противоречие на разпоредбата на чл.3, ал.2, б. “е” в редакцията на § 5 ЗИД ЗДДБДС, в частта “или срещу него има или е имало образувано и прекратено впоследствие предварително производство за такова престъпление”.

Съгласно разпоредбата на чл.31, ал.3 от Конституцията “обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда”.

Наистина разпоредбата на чл.3, ал.2, б.“е” в редакцията на § 5 ЗИД ЗДДБДС, не предвижда като последица, че лицата срещу които има, или е имало образувано и прекратено впоследствие предварително производство за тежко престъпление по Наказателния кодекс, следва да се считат за виновни, или осъждани за престъплението, за което срещу

тях е било образувано предварително производство и същото е било прекратено.

Но да бъдат поставени тези лица в една категория с лицата осъждани за тежко престъпление по НК и да търпят правни последици на едно такова осъждане, а именно да бъдат разкрити техните имена като щатни и нещатни сътрудници на Държавна сигурност, или бившето Разузнавателно управление на Генералния щаб, въпреки че са били сътрудници на съответните разузнавателни, или контраразузнавателни служби, очевидно е, че в тази част атакуваната разпоредба противоречи на нормата на чл.31, ал.3 от Конституцията.

Процесната разпоредба противоречи и на нормата на чл.117, ал.2 от Конституцията, тъй като поставя под съмнение правомерността и справедливостта на съответните актове за прекратяване на наказателното производство, постановени от независимата съдебна власт.

При тези съждения, Конституционният съд счита, че на основание чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията следва да се установи противоконституционността на чл.3, ал.2, б.“е”, в редакцията на § 5 ЗИД ЗДДБДС, в атакуваната му част.

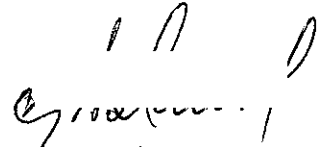
От гореизложеното явствува, че по отношение на всички останали текстове от ЗИД ЗДДБДС, включващи както тези, които конкретно са предмет на писменото искане, а така също и останалите, които съдът служебно провери, искането на групата народни представители като неоснователно следва да се отхвърли.

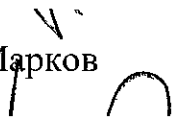
Водим от гореизложеното и на основание чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията, Конституционният съд

Р Е Ш И :

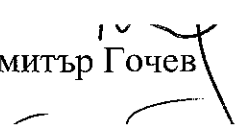
Обявява за противоконституционна разпоредбата на § 5 ЗИД ЗДДБДС /обн. ДВ, бр.24 от 13.03.2001 г./, с която се изменя чл.3 от ЗДДБДС в частта на ал.2, б. "е", относно текста "или срещу него има или е имало образувано и прекратено впоследствие предварително производство за такова престъпление".

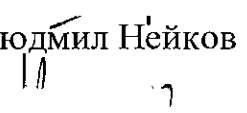
Отхвърля искането на 54 народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване противоконституционността на всички останали разпоредби от ЗИД ЗДДБДС.

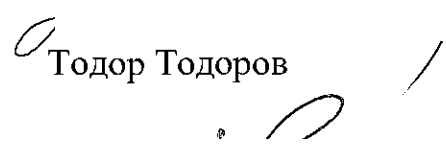
Председател:

Христо Данов

Членове:
Георги Марков

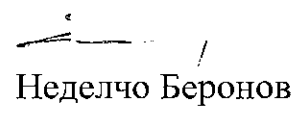

Васил Гоцев

Димитър Гочев

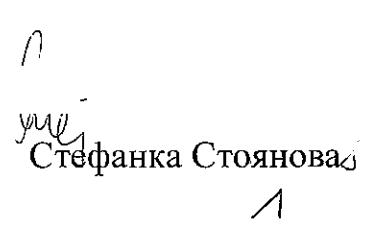
Людмил Нейков

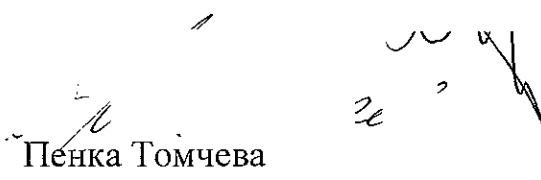

Тодор Тодоров

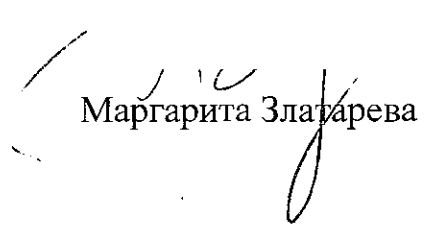

Румен Янков

Неделчо Беронов

Живан Белчев -

Стефанка Стоянова

Пенка Томчева

Маргарита Златарева